

Onzekerheid troef voor uw energierekening

Energiepodium, 11-11-2025

Het einde van salderen kwam voor velen als een donderslag. Burgers, instellingen en bedrijven was verteld dat investeren in panelen goed voor het klimaat én rendabel zou zijn. Menige investering werd plots betreurd. Frustratie alom en einde groei zon-op-dak. Het enthousiasme voor de energietransitie werd danig ondergraven. Het zal hier niet bij blijven, want er komt nog heel wat onheil aan, voorziet Martien Visser. Details zijn veelal nog onbekend, de richting lijkt duidelijk. Energie wordt fors duurder.

Eerst voor de CV-bezitters. Volgend jaar wordt de gasbelasting nog verder verhoogd. Ook stijgt het tarief voor het gasnetwerk en die stijgingen zullen nog wel enkele jaren aanhouden. Er komen immers minder gasaansluitingen en er wordt minder gas geëxporteerd, waardoor buitenlandse consumenten minder gaan meebetalen aan de kosten voor het Nederlandse gasnet. Vanaf 2027 komt er een jaarlijks toenemende bijmengverplichting groen gas. Omdat groen gas veel duurder is dan aardgas en leveranciers hun kosten doorberekenen, wordt gas per kubieke meter duurder. Daarbovenop wordt vanaf 2028 een oplopende Europese energiebelasting ingevoerd, het ETS2, die de gasprijs (ook de benzine- en dieselprijzen) de komende jaren geleidelijk nog verder omhoog zal stuwten. De baten van ETS2 komen grotendeels in de staatskas terecht. Logisch zou zijn dat de overheid de Nederlandse gasbelasting verlaagt. Of het nieuwe kabinet dat ook vindt is de vraag. Veel dreigend onheil voor CV-bezitters dus.

Allemaal aan de elektrische warmtepomp, hoor ik u denken. Ik verwacht dat het nieuwe kabinet het verbod op nieuwe CV-ketels opnieuw instelt. De gedachte alleen al bezorgt beheerders van elektriciteitsnetten de rillingen. Met een elektrische warmtepomp bent u echter niet verlost van verrassingen. Zo zullen de netwerktarieven voor elektriciteit aanzienlijk stijgen, tot wel €1000 per jaar of meer. Dat geldt voor iedereen, maar er wordt ook gewerkt aan een eerlijker verdeling van de netwerkkosten. Eigenaren van een elektrische warmtepomp zijn dan de klos, want zij leggen een veel groter beslag op netwerkcapaciteit dan huishoudens aan een warmtenet of met een CV-ketel. Hoe snel en in hoeverre de netwerktarieven eerlijker worden is nog niet bekend; vermoedelijk wordt het een geleidelijk proces. Overigens hakt het einde salderen er bij elektrische warmtepompen vanaf 2027 ook stevig in, want de eigen opwek met zonnepanelen loopt vrijwel volledig uit fase met de benutting van de warmtepompen. Tot slot blijft elektriciteit duur. De groei van het percentage zon en wind in de stroomproductiemix is vrijwel tot stilstand gekomen en bovendien worden begin 2030 de kolencentrales gesloten. Dat kan vooral in de winter, juist wanneer warmtepompen veel stroom nodig hebben, de stroomprijzen flink opstuwten. Het goede nieuws is dat de belasting op elektriciteit volgend jaar wordt verlaagd. Dat zou ook de volgende jaren kunnen gebeuren, maar de overheid heeft geld nodig. Twijfelachtig dus.

Ook de leveringszekerheid van elektriciteit is in gevaar. Niet fijn als je plots in het donker komt te zitten, je huis niet meer kunt verwarmen en de supermarkten dicht zijn. Maar ook heel vervelend op dagen dat het nog net goed gaat, want dan gaan de stroomprijzen door het dak. De overheid studeert op maatregelen om voldoende gascentrales open te houden om Zuid-Afrikaanse toestanden te vermijden. Die kosten veel geld, wat naar verwachting door de

elektriciteitsverbruikers zal moeten worden opgebracht. Ook voor gebruikers van elektrische warmtepompen breken dus spannende tijden aan.

“Isoleren heeft meer nut dan velen nu denken”

Warmtenetten als redding? Ik zou daar niet op rekenen. De ACM berekent dat de warmtebedrijven ondanks hoge warmtetarieven nu al nauwelijks uit de kosten komen. De nieuwe warmtewet met warmtetarieven op basis van de echte kosten van een warmtenet zal dus niet tot verlaging leiden. Voorts moeten warmtenetten hun CO₂-emissie gaan verlagen. In Denemarken gebeurt dat met geïmporteerde biomassa, maar dat wil Nederland niet. Het resultaat is dat duurdere alternatieven moeten worden gebruikt waarvan de kosten, dankzij de nieuwe warmtewet, volledig zullen worden doorberekend aan de afnemers. Voor warmtenetten met veel restwarmte en dus lage CO₂-emissie valt dat nog mee. De meeste Nederlandse warmtenetten gebruiken echter aardgas. Ook voor consumenten van warmte nadert dus onheil.

Hybride warmtepompen dan? Volgens PBL maatschappelijk de meest aantrekkelijke verwarmingsoptie. Naarmate tarieven meer kosten reflectief worden, zou hybride verwarming het goedkoopste moeten worden. Het slechte nieuws is dat dit nog lang niet het geval is. Hoewel een hybride veel minder netwerkcapaciteit vraagt, betaal je hetzelfde netwerktarief als bij volledig elektrische exemplaren. Daarbovenop komen bij hybride de kosten van het gasnetwerk. Aangezien de kosten van beide netwerken stijgen, wordt deze dubbele kostenpost nog groter. Uiteraard betaal je bij hybride ook voor duurder gas en stroom. Het helpt ook niet dat hybride ketels alleen schakelen tussen gas en elektriciteit op basis van de buitentemperatuur, waardoor je niet of nauwelijks kunt profiteren van prijsverschillen tussen elektriciteit en gas. Ook kun je de netbeheerder niet tegen betaling te hulp komen door via switchen tussen gas en stroom het netwerk extra te belasten of juist te ontlasten.

De moraal van het verhaal is dat energie veel duurder wordt. Isoleren heeft daardoor meer nut dan velen nu denken. Ook zal de tweedeling toenemen tussen huishoudens in een goed geïsoleerd huis en degenen die dat geluk niet hebben. Energiearmoede in Nederland wordt een blijvertje en zal verergeren. Ten derde zijn er zoveel verschillende ontwikkelingen gaande, dat ook redelijk goed geïnformeerde burgers, instellingen en bedrijven het spoor volledig bijster zijn en foute keuzes zullen maken. Ik ga hierboven dan nog voorbij aan kansen en risico's voor batterijen en warmwaterboilers. Een mooie klus voor het PBL om hier in de komende Klimaat en Energie Verkenning aandacht aan te schenken. Energie moet immers niet alleen schoon en betrouwbaar, maar ook betaalbaar zijn. Vervolgens zou deze informatie wijd en zijd moeten worden verspreid. Want een debacle zoals bij salderen, waarbij grote groepen uit de samenleving zich stevig bekocht voelen, kan Nederland zich niet nogmaals veroorloven.

Martien Visser